

Негара Родіон Віталійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри адміністративного і фінансового права*

ЩОДО СТАЖУВАННЯ ГРОМАДЯН З ЧИСЛА МОЛОДІ В ДЕРЖАВНИХ ОРГАНАХ

Відповідно до ч. 9 ст. 48 Закону України «Про державну службу» 2015 р. (далі – Закон-2015) [1] у державних органах з метою ознайомлення з функціонуванням державної служби може здійснюватися стажування громадян з числа молоді, які не перебувають на посадах державної служби. Враховуючи, що попередній Закон України «Про державну службу» 1993 р. (далі – Закон-1993) [2] передбачав інший підхід до такого стажування, вважаємо актуальним висвітлення змісту, значення та правових наслідків стажування громадян з числа молоді, порівнюючи їх з попереднім законодавством.

Здійснюється стажування громадян з числа молоді в державних органах, під якими в Законі-2015 розуміється органи державної влади, інші державні органи, їх апарат (секретаріат), отже ним охоплюються всі державні органи.

Метою стажування є ознайомлення з функціонуванням державної служби. В науково-практичному коментарі до Закону-2015 таке стажування називається «ознайомлювальним» [3, с. 337]. Державна служба в ч. 1 ст. 1 Закону-2015 [1] визначається, зокрема, як діяльність із практичного виконання завдань і функцій держави, тому стажування полягає в ознайомленні з такою практичною діяльністю.

Проходження стажування є правом, тому як воно «може здійснюватися». Стажування громадян здійснюється виключно за їх ініціативою і власним бажанням, тобто у добровільному порядку. Проте, неоднозначними є положення щодо державних органів, з одного боку не встановлено обов'язку забезпечити можливість проходження такого стажування громадянами, і з

іншого – не визначаються підстави для відмови у проходженні стажування. Це негативно позначається на фактичному допуску громадян до стажування.

Суб'єктами стажування є громадяни з числа молоді, які не перебувають на посадах державної служби. Поняття «громадяни з числа молоді» (у тому числі поняття «молодь») Законом-2015 не розкривається, хоча його визначення має важливе значення для окреслення кола осіб, які можуть проходити стажування.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» [4] молодь, молоді громадяни – громадяни України віком від 14 до 35 років. Зазначені вікові межі цілком актуальні і для досліджуваного поняття.

Єдиною обов'язковою вимогою до громадян з числа молоді є не перебування їх на посадах державної служби. Дотримання цієї вимоги полягає у формальному не перебуванні на посадах державної служби громадянина на час проходження стажування. При цьому не враховується, наприклад, навчання громадянина, наявність роботи, у тому числі на інших видах публічної служби.

Строк стажування не може перевищувати шести місяців. Це максимальний строк, мінімальний – не встановлений [3, с. 337], а строк стажування конкретного громадянина визначається в кожному випадку, як правило, за заявою такого громадянина. Втім, незважаючи на максимальний строк стажування, кількість разів проходження стажування одним і тим самим громадянином не обмежена.

Порядок проходження стажування визначається керівним державної служби державного органу. Необхідність затвердження Типового порядку проходження стажування положення Закону-2015 не містять, на відміну від стажування державних службовців, порядок проходження якого затверджено наказом НАДС від 03.03.2016 р. № 48 [5]. Хоча практика свідчить, що державні органи все таки керуються вказаним наказом і щодо стажування громадян з

числа молоді, а також Положенням про порядок стажування у державних органах, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.12.1994 р. № 804 [6], яке чинне для стажування в органах місцевого самоврядування.

Так, державні органи затверджують загальні порядки проходження стажування громадян з числа молоді, наприклад Порядок стажування громадян з числа молоді в апараті Міністерства юстиції України, затверджений наказом від 22.07.2016 № 2253/5 [7], в апараті Одеської обласної державної адміністрації, затверджений розпорядженням від 07.09.2017 № 792/А-2017 [8], та затверджують порядок проходження стажування окремого громадянина, в якому враховуються конкретні особливості та умови.

Будь-яких правових наслідків, переваг та гарантій для громадянами, які пройшли стажування, зокрема під час проходження стажування або під час конкурсу на посади державної служби, не передбачено.

Загалом, по кожній ознаці стажування громадян з числа молоді, передбачене ч. 9 ст. 48 Закону-2015 відрізняється від стажування особи, яка претендує на посаду державного службовця, згідно з ст. 19 Закону-1993. Для більшого наочного огляду встановлених відмінностей представимо їх у вигляді таблиці.

Таблиця 1

№ з/п	Ознака, за якою здійснюється порівняння	Закон-1993	Закон-2015
1	Мета проведення	набуття практичного досвіду, перевірки професійного рівня і ділових якостей	ознайомлення з функціонуванням державної служби
2	Категорія суб'єктів	особа, яка претендує на посаду державного службовця, відповідно до п. 1 Положення № 804 – особа, що вперше претендує... [6]	громадяни з числа молоді
3	Вимоги до суб'єктів	-	не перебування на посадах державної служби
4	Строк проведення	до двох місяців	до шести місяців
5	Порядок проведення	Положення про порядок	визначається керівником

		стажування у державних органах, затверджене постановою від 01.12.1994 р. № 804 [6]	державної служби
6	Гарантії	збереженням заробітної плати за основним місцем роботи на строк проведення	-
7	Правові наслідки	перевага над іншими учасниками конкурсу, які беруть участь у даному конкурсі, але не проходили стажування; зарахування до кадрового резерву	-

Таким чином, такі правові наслідки та гарантії стажування, як перевага при проходженні конкурсу і збереженням заробітної плати за основним місцем роботи знівелювались оновленням законодавством. Це узгоджуються з положеннями ч. 1 ст. 21 Закону-2015, відповідно до яких вступ на державну службу здійснюється за результатами конкурсу. Проте, принцип забезпечення рівного доступу до державної служби (п. 7 ч. 1 ст. 4), зокрема передбачає відсутність необґрунтованих переваг певним категоріям громадян під час вступу на державну службу, а проходження стажування все за все є обґрунтованою перевагою.

Разом з цим, зважаючи на мету проведення конкурсу – добору осіб, здатних професійно виконувати посадові обов'язки (ч. 1 ст. 22 Закону-2015) та його проведення з урахуванням рівня професійної компетентності, особистих якостей і досягнень кандидатів (ч. 2 ст. 22 Закону-2015), стажування громадян з числа молоді, які потенційними кандидатами на посади державної служби, надає можливість таким громадянам підвищити рівень своєї професійної компетентності, особистих якостей і досягнень, що зрештою дозволить успішно пройти конкурс.

Отже, проходження громадянином стажування, вже надає такому громадянину перевагу.

Крім того, проходження стажування є певним досвідом, який дозволить громадянину максимально близько ознайомитись з посадовими обов'язками відповідної посади, остаточно визначитись з прагненням займати цю посаду в майбутньому.

У висновку слід зазначити, що стажування громадян з числа молоді, які не перебувають на посадах державної служби є способом набуття практичного досвіду виконання певних посадових обов'язків, надає змогу підвищити рівень своєї професійної компетентності, особистих якостей і досягнень.

Вступ на державну службу громадян, які пройшли стажування, здійснюється за результатами конкурсу у загальному порядку, без будь-яких обов'язкових правових наслідків для державного органу чи конкурсної комісії.

Встановлена відсутність Типового порядку проходження стажування громадян з числа молоді в державних органах негативно позначається на практиці його здійснення. Відповідно до цього вважаємо доцільним рекомендувати положення ч. 10 ст. 48 Закону-2015 після слів «державних службовців» доповнити словами «та громадян з числа молоді», а центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби у свою чергу визначити та затвердити Порядок стажування громадян з числа молоді в державних органах.

Список використаної літератури:

1. Про державну службу: Закон України від 15.12.2015 р. Дата оновлення 20.01.2018 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/889-19> (дата звернення: 15.04.2018 р.).
2. Про державну службу: Закон України від 16.12.1993 р. Дата оновлення 11.10.2017 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3723-12> (не чинний) (дата звернення: 15.04.2018 р.).

3. Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну службу» / Ред. кол.: К.О. Ващенко, І.Б. Коліушко, В.П. Тимошук, В.А. Дерезь (відп. ред.). – К.: ФОП Москаленко О.М., 2017. – 796 с.

4. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні: Закон України від 05.02.1993 р. Дата оновлення 01.01.2017 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2998-12/ed201701> (дата звернення 15.04.2018 р.)

5. Про затвердження Порядку стажування державних службовців: наказ Національного агентства України з питань державної служби від 03.03.2016 р. № 48. Дата оновлення 03.03.2016 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z039-16/paran13#n13> (дата звернення 15.04.2018 р.).

6. Про затвердження Положення про порядок стажування у державних органах: постанова Кабінету Міністрів України від 01.12.1994 р. № 804. Дата оновлення 06.08.2016 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/804-94-%D0%BF> (дата звернення 15.04.2018 р.).

7. Про затвердження Порядку стажування громадян з числа молоді в апараті Міністерства юстиції України: наказ Міністерства юстиції України від 22.07.2016 р. № 2253/5. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1031-16> (дата звернення 15.0.2018 р.).

8. Про затвердження Порядку стажування громадян з числа молоді в апараті Одеської обласної державної адміністрації: розпорядження від 07.09.2017 р. № 792/А-2017. URL: https://oda.odessa.gov.ua/53/156/80654/poryadok_stazhuvannya.pdf (дата звернення 15.0.2018 р.).